

Enying Város Önkormányzatának Képviselőtestülete
Kossuth Lajos u. 26.
Enying
8130

Kérelem '56-os emlékkő állításához

Tisztelt Polgármester Úr!
Tisztelt Képviselő Urak!

Alulírottak, az enyingi római katolikusok és reformátusok képviselői, Dózsa István esperes-lelkész és Iván Géza lelkész, az alábbi tiszteletteljes kéréssel fordulunk Önökhöz, melyhez kérjük támogatásukat és engedélyüket:

Városunk október 23-ai ünnepsége keretében

- szeretnénk az '56-os kopjafa mellett egy emlékkövet állítani egy elfeledett dán diplomata emlékének, Povl Bang-Jensennek,
- az érintett közparkot elnevezni Bang-Jensen parknak, (csak a zöldterületet és nem a Szabadság teret)
- fenti két eseményt a városi ünnepség keretében, a kopjafa koszorúzást követően megtartani

Indoklás:

Povl Bang-Jensen az ENSZ ún. Ötös Bizottságának tagjaként több, mint 100 '56-os menekültet hallgatott meg annak érdekében, hogy az ENSZ és a világ közvéleménye hiteles tájékoztatást kapjon arról, ami a forradalom és az utána következő megtorlások alatt Budapesten és hazánk többi településén történt.

Munkáját ENSZ felettesei a KGB ügynökeinek hatékony aknamunkájával ellehetetlenítették, előbb az állásától fosztották meg, három évvel a forradalom után pedig – máig tisztázatlan körülmények között – holtan találták meg egy közparkban.

Köztéri emlékműve a mai napig sehol nincs. A rákoskeresztúri temetőben kopjafa, a külügyminisztérium aulájában mellszobor, egy koppenhágai temetőben pedig emléktábla örökíti meg a magyar nemzet hálóját, ezen kívül Budapesten és New Yorkban viseli utca a nevét.

Amennyiben kérelmünk a tisztelt Képviselőtestület jóindulatát és egyetértését elnyeri, akkor Enying lesz az első település, amely közterületen állít emléket az '56-os magyar forradalom mártírjának.

Amennyiben a kopjafa körüli park névadásába (a park, és nem a tér – vagyis sem az utca névtáblákat, sem a személyes okmányokat nem érintené a névadás) beleegyeznének, szeretnénk egy táblát is elhelyezni, ahhoz hasonló méretben és formában, mint a többi, például az egykori magtárnak emléket állító információs tábla. Ennek költségére közadakozást szeretnénk hirdetni.

Milyen költséggel jár a kérelem?

Az emlékkövet egyéni adományból fedezzük, ennek költségével sem az Önkormányzatot, sem a Tisztelt Képviselőtestületet nem kívánjuk terhelni.

Hogyan érinti a városi ünnepséget a kérelem?

A Művelődési Ház aulájában a Dán Kulturális Intézettől kapott képműkiállítás adna rövid tájékoztatást az ünnepségre érkező enyingiek számára – ezek mellett vonulnánk be a színházterembe.

Az emlékkő avatása és a park névadása a kopjafa koszorúzás után közvetlenül történne. Beszédet Nagy András tartana, aki több, mint tízéves kutatómunka után jelentette meg történelmi esszéregényét a dán diplomatáról (A Bang-Jensen ügy – '56 nyugati ellENSZÉLben, Magvető, 2005.).

Ezt követően mennénk át a római katolikus templomba – melyre természetesen nem kötelezzük, csupán szeretettel várjuk a megemlékezőket.

Tisztelt Polgármester Úr! Tisztelt Képviselőtestület!

Bízunk abban, hogy kérelmünk megértésre talál Önöknél, és az 1956-os forradalom és szabadságharc 56. évfordulóját méltóképpen és maradandó emlékekkel tudjuk megünnepelni városunkban. Mellékelve egy Magyar Hírlapban megjelent újságcikket olvashatnak Povl Bang-Jensen dán diplomata hősi és tragédiával végződő életéről.

Megköszönve megtisztelő figyelmüket, mellyel terjedelmes kérelmünket olvasták, és bízva beleegyezésükben, Isten áldását kérjük városvezetői munkájukra és életükre,

Enying, 2012. szeptember 10.

tisztelettel,

Dózsa István
római katolikus esperes

Iván Géza
református lelkész

A DÁN DIPLOMATA REJTÉLYES HALÁLA 訓

Az Ötös Bizottság tagjaként nem volt hajlandó nyilvánosságra hozni a magyar forradalomról tanúskodók nevét

Magyar Hírlap 2009. XI. 26. (http://www.magyarhirlap.hu/hatter/a_dan_diplomata_rejtelyes_halala_.html)

Száz éve, 1909 áprilisában született és éppen ötven éve halt meg rejtélyes körülmények között Povl Bang-Jensen dán diplomata, aki feletteseivel dacolva megsemmisítette azoknak a magyar tanúknak a listáját, akik tanúskodtak az ENSZ úgynevezett Ötös Bizottsága előtt. Az ENSZ-közgyűlés még évekig vitatta a „magyar kérdést”, mígnem az 1956-os forradalom ügye 1963-ra végképp elhalt a világszervezetben. Az akkori viszonyok között nem is történéhetett volna másként.

Povl – vagy ahogy több forrásban szerepel – Paul Bang-Jensen dán diplomata is tagja volt annak az Ötös Bizottságnak, amely mellette tunéziai, ceyloni (ma Srí Lanka), uruguayi és ausztráliai diplomatákból állott. Az ENSZ-bizottság a magyar kérdéssel foglalkozott – vagyis avval, hogy a Szovjetunió 1956-ban megszállta Magyarországot, és alaposan kivette a részét a forradalom leverése utáni megtorlásokból.

A bizottság magyar tanúkat is kihallgatott, és úgy határozott, hogy Budapestre küldi Dag Hammarskjöld ENSZ-főtítkárt is a helyzet áttekintésére. A magyar hatóságok azonban megtagadták tőle a beutazási engedélyt.

Magyarország az októberi forradalom előtt alig egy évvel, 1955 decemberében lett az Egyesült Nemzetek Szervezetének tagja. Dúlt ugyan a hidegháború, de a franciák vietnami veresége, a bandungi konferencia után megindult valamiféle folyamat, amelyet azért nehéz lenne enyhülésnek nevezni. Ez az időszak az, amelyet John Foster Dulles akkori amerikai külügyminiszter elhíresült szavaival a szakadék szélén való táncolással (amerikai szakkifejezéssel: brinkmanship) lehetett jellemezni. Dulles szerint a válságok, fenyegetések olyannyira növekedhetnek, és annyira fenyegetővé válhatnak, hogy immár nem lesznek kezelhetők, diplomáciai utakon elsimíthatók. Már az atomkorban éltünk, az Egyesült Államok és a Szovjetunió arsenáljában is ott volt a nukleáris fegyver. A háttérben így érzékelhetően megindult valamiféle kiegyezés keresés az akkori szuperhatalmak között.

Az ENSZ egyetlen döntéshozó szervében, a Biztonsági Tanácsban szóba sem jöhetett, hogy a „magyar kérdés” napirendre kerüljön. A Biztonsági Tanácsban ott ült a Szovjetunió képviselője, akinek – az amerikai, a brit, a francia és a kínai (akkor tajvani) képviselő mellett – vétőjoga volt. Az ügy ezért a közgyűlés elé került, amelynek döntései nem kötelező jellegűek. A kijelölt Ötös Bizottság – amely hivatalosan is deklarálta függetlenségét – egyik titkára volt Povl Bang-Jensen. Ez a testület 1957-ben kezdte meg tevékenységét. Az alapot az teremtette meg, hogy a közgyűlés már 1956 novemberében két határozatban is elítélte a magyarországi szovjet beavatkozást. A testület 1957 őszén terjesztette jelentését a közgyűlés elé, és felszólította a Szovjetuniót, hogy vonuljon ki Magyarországról. Az eredmény – eredménytelenség – közismert. A bizottság egészen 1958 végéig folytatta a munkát, dokumentálva a megtorlásokat, meghallgatva a tanúkat.

Povl Bang-Jensen biztos volt abban, hogy az ENSZ-t a szovjetek a KGB kinyújtott karjának használják. A világszervezet, mint azt a hosszú évek bizonyítékai dokumentálhatják, kiváló fedőszerv volt. Az ENSZ-útlevél tulajdonképpen diplomáciai úti okmány, tulajdonosát megilletik a diplomáciai mentességek és kiváltságok – amelyeket csak később foglaltak nemzetközi szerződésekbe –, és a diplomáciai posta (a futár) is érinthetetlen. Az ENSZ magas és kevésbé magas posztjait is megtöltötték olyan emberekkel, akik tulajdonképpen a Szovjetunió – és később a többi szocialista ország – titkosszolgálatától kapták a fizetésüket. Ők névleg ellátták ugyan feladataikat – akkor sem volt túl sok értelmes munka –, de fő feladatuk a hírszerzés volt.

Az Ötös Bizottság száznál is több tanút hallgatott meg, nevük nem volt nyilvános, érthető okokból. Néhányuk persze szerepelt a hírekben: Kéthly Anna, Király Béla, Kővágó József.

Povl Bang-Jensen úgy gondolta, hogy ha a tanúk neve nyilvánosságra kerül, akkor Magyarországon bosszút állnak rajtuk – vagy családtagjaikon – a magyar hatóságok, mert a KGB ügynökei mindenütt ott vannak. Az egykor kiskgazda, most fideszes országgyűlési képviselő, Horváth János később ugyan elmondta, hogy annak idején névvel tudta vállalni az Ötös Bizottság előtt a tanúvallomását, mert családjával együtt volt New Yorkban, de a források szerint legalább négy embert az Ötös Bizottság előtt tett tanúvallomások miatt végeztek ki Magyarországon hazaárulás vádjával.

Bang-Jensen, hogy elejét vegye a nevek kiszivárogtatásának, 1958-ban az ENSZ székházának a tetején elégette a tanúk listáját. Az ENSZ-ben több vizsgálat is folyt ellene, majd elbocsátották engedetlensége miatt. Holttestét 1959. november 26-án – akkor ott még november 25. volt – egy New York-i parkban találták meg. Az FBI – a Szövetségi Nyomozó Hivatal – az esetet öngyilkosságnak minősítette. Számos gyanús körülmény miatt ez mindmáig nem biztos, nagyon is lehetséges, hogy végeztek vele. Povl (Paul) Bang-Jensen nevét nem felejtették el Magyarországon, sírkövet emeltek neki a rákoskeresztúri temetőben. Legutóbb Nagy András történész tette közzé könyvét a dán diplomatáról, aki – kutatásai szerint – kiemelkedő munkát végzett az '56-os megtorlás feltárásában.

Jókor és jó helyen volt a magyar hölgy

A magyar ügy múltjának feltárásában kulcsszerepe van egy idős hölgynek, Héderváry Klárának, aki kalandos úton került belga állampolgárként New Yorkba. A bizottság titkárságának vezetője lett. Akkoriban a gyorsan bővülő ENSZ-ben keresték az „egzotikus” nyelveket is beszélő munkatársakat. A magyar ENSZ-diplomata összegyűjtötte az Ötös Bizottság megsemmisítésre ítélt irat- és hanganyagait, letétbe helyezte egy gyűjteményben, s később az egész hatalmas anyagot hazahozatta. Ha ő nem próbálja annak idején megmenteni az ötvenezer oldalnyi csomagot és hangfelvételeket, akkor a múltnak ez a része homályban marad. Az így megmentett múlt évekig az Országos Széchényi Könyvtárban volt, de a magyarországi OSA Archivum a könyvtárral összefogva megkezdte az adatok digitalizálását. A sohasem hallott-látott anyagok, vallomások részben már elérhetők az OSA honlapján. Az anyagokat annak idején megkísérelték megszerezni a szovjet és a magyar titkosszolgálatok is. Állítólag Héderváry Klárát is megpróbálták beszervezni. A feltételezések szerint Povl Bang-Jensennel a KGB végzett, mert nem sikerült együttműködésre bírni. A Szövetségi Nyomozó Hivatal (FBI) nagyon gyorsan lezárta a Bang-Jensen-ügyet, ami arra utal, hogy a háttérben folytak az „egyeztetések”.

Fodor György